

Allt du behöver veta om utgivningsbevis

Alla skrifter framställda i tryckpress omfattas av tryckfrihetsförordningen (TF). Oavsett om det finns en utgivare utsedd eller inte får sådana skrifter det skydd som anges i TF.

Sedan 1812 råder särskilda regler för periodiska skrifter. Med periodisk förstås skrifter som med en bestämd titel är tänkt att utkomma minst fyra gånger per år. Till skriften räknas bilagor och löpsedlar som är direkt kopplade till skriften. Även skrifter som är framställda på annat sätt än i en tryckpress, t.ex. fotokopierade, räknas som periodiska om det finns ett utgivningsbevis för dem.

Innan en periodisk skrift får ges ut ska det finnas ett myndighetsbeslut om att det inte finns några hinder för att ge ut skriften. Ansökan om utgivningsbevis görs av skriftens ägare hos PRV (Patent- och registreringsverket). I ansökan ska namnet för skriften anges och vem som är utsedd till utgivare. Även en utgivningsplan ska bifogas och ett intyg från utgivaren att denna tagit uppdraget.

Utgivningsbevis ska beviljas om utgivaren uppfyller de formella kraven och skriftens namn inte lätt kan förväxlas med en annan periodisk skrift. Ett utgivningsbevis gäller i tio år och kan återkallas om något av de formella kraven inte uppfylls, t.ex. att en icke behörig utgivare utses. Kravet på utgivning av minst fyra nummer per år är inte strikt. Endast om skriften två år i rad inte utkommit med minst fyra nummer kan tillståndet dras in.

Den som ger ut en skrift utan ett giltigt utgivningsbevis kan straffas med böter. Det är viktigt att poängtera att även utan ett giltigt utgivningsbevis faller inte det skydd som TF ger för skrifter framställda i tryckpress bort, t.ex. meddelarfriheten och juryprövning.

Kostnaden för ett utgivningsbevis är 2 000 kronor.

Ansökan om utgivningsbevis:

www.prv.se/sv/vara-tjanster/periodisk-skrift/ansoka-om-utgivningsbevis/

Förnyelse och ändring av utgivningsbevis:

www.prv.se/sv/vara-tjanster/periodisk-skrift/fornya-och-andra/

Internetpubliceringar och yttrandefrihet

Webbplats, hemsida, domän, blogg, webbadress, sajt, webbtidning... Kärt barn har många namn men i lagen bara ett: ”databas”.

Med databas förstås enligt yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) en ansamling av uppgifter som hålls samman t.ex. under en unik webbadress och att informationen riktar sig till allmänheten i Sverige. En webbplats kan bestå av flera databaser som innehållet hålls avskärmat t.ex. genom grafisk markering.

Lagen gör ingen skillnad på om webbplatsen ligger rent fysiskt på en server utomlands eller i Sverige och heller inte om det rör sig om en enkel blogg i ett standardformat i wordpress eller en avancerad hemsida med text och bilder, kommentarer, länkar, ljudupptagningar och filmsekvenser. Det spelar heller ingen betydelse hur den finansieras eller om det kostar pengar eller är gratis att använda den.

Det som gör skillnad är om databasen har ett automatiskt skydd av YGL och tryckfrihetsförordningen (TF) eller att den som driver den skaffat ett utgivningsbevis.

Av de omkring 1.4 miljoner unika webbadresser som är registrerade under huvuddomänen .se har omkring 700 ett automatiskt skydd och omkring 1 000 stycken utgivningsbevis. Skillnaden mellan skyddade webbplatser och de som faller utanför yttrandefrihetsgrundlagarnas är stor när det gäller skyldigheter och rättigheter.

Automatiskt grundlagsskydd för vissa webbplatser

Vissa webbplatser, databaser, har ett automatiskt skydd enligt yttrandefrihetsgrundlagens databasregel.

Det gäller databaser som är kopplade till eller drivs av:

- periodiska skrifter,
- radio- och tv-redaktioner,
- tryckerier och
- bok- och musikförlag.

Något utgivningsbevis för dessa databaser behövs inte för att de ska falla in under yttrandefrihetsgrundlagarna.

Däremot ska de som driver sådana databaser göra en så kallad **databasanmälan**. I anmälan ska anges bland annat namnet på databasen,

vem som driver den och vem som utsetts till utgivare. Vilka uppgifter i övrigt och vilka dokument som ska bifogas ansökan framgår av den blankett som Myndigheten för press, radio och tv tillhandahåller.

Den som underlåter att göra en databasanmälan det kan bötfällas men skyddet av TF/YGL bortfaller inte.

Blankett för databasanmälan finns hos Myndigheten för press, radio och tv:

www.radioochtv.se/sv/att-sanda/internetpublicering/databasanmalan/

Frivilligt utgivningsbevis för databaser

Sedan 2002 är det möjligt även för enskilda och juridiska personer som inte har ett automatiskt skydd av TF/YGL att skaffa ett utgivningsbevis. Tidskrifter som enbart publiceras på nätet eller som upphör med sin tryckta utgåva måste skaffa ett utgivningsbevis för att falla in under yttrandefrihetsgrundlagarna.

Det är Myndighet för press, radio och tv som prövar ansökan. En prövning får inte omfatta inriktningen eller innehållet utan endast att de formella krav som ställs är uppfyllda.

Kostnaden för att få en ansökan om frivilligt utgivningsbevis prövad är 2 000 kronor.

För att få frivilligt utgivningsbevis krävs att:

- behörig utgivare utsetts,
- webbplatsen är tillgänglig för allmänheten,
- webbplatsen är väl avgränsad,
- har ett namn som innehåller ett domännamn,
- har anknytning till Sverige och
- har ett namn som inte lätt kan förväxlas med en redan registrerad webbplats.

Myndigheten kräver också att innehållet på webbplatsen endast kan ändras av den som driver den. Besökare ska inte kunna lägga till, ta bort eller ändra något utan utgivarens godkännande. Den som ansöker om frivilligt utgivningstillstånd kan när utgivningsbeviset väl är utfärdat införa omodererade kommentarsfält utan att TF/YGL:s skydd bortfaller för övriga delar av webbplatsen. Sedan nedan om kommentarsfält.

Ett frivilligt utgivningsbevis är en bekräftelse på att en databas, blogg eller webbtidning, faller in under yttrandefrihetsgrundlagarna. Det ger en rad fördelar men också skyldigheter, se nedan.

Vilka databaser som har skaffat ett utgivningsbevis eller gjort en anmälan att de driver en databas som är knuten till t.ex. en tryckt skrift framgår av det register som Myndigheten för press, radio och tv för:

<http://www.radioochtv.se>

Vem behöver utgivningsbevis?

Den som publicerar uppgifter av harmlöst slag klarar sig gott med det skydd som Europakonventen och Regeringsformen ger. Det kan vara webbplatser för till exempel bilfantaster där inläggen inte innehåller politiska värderingar eller omdömen om enskilda.

Den som däremot ger sig in i samhällsdebatten bör skaffa utgivningsbevis. När politiska värderingar och debatt med risk för personangrepp är utgivningsbevis att rekommendera.

För den som bedriver nyhetsförmedling är ett frivilligt utgivningsbevis ett måste för den verksamhet som inte faller in under yttrandefrihetsgrundlagarna per automatik. Utan utgivningsbevis skyddas inte personer som lämnar uppgifter anonymitet. Meddelarskyddet gäller inte.

Personuppgiftslagen gäller inte för webbpubliceringar som faller in under yttrandefrihetsgrundlagarna.

Fördelar med utgivningsbevis

Yttrandefrihetsgrundlagarna ger ett långgående skydd för publicistisk verksamhet. Utgivningsbevis eller inte för t.ex. en webbtidskrift kan utgöra skillnaden mellan att frias och inte.

Nedan kortfattat och i punktform de rättigheter, fördelar, ett utgivningsbevis ger.

- Meddelarskydd. Uppgiftslämnarens anonymitet skyddas genom förbudet för myndigheterna att bedriva efterforskning, mottagarens tystnadsplikt samt förbudet för det allmänna att vidta repressalier mot uppgiftslämnare.
- Brottskatalog. Endast de brott som finns angivna i TF och YGL kan åtalas.

- Särskild åklagare. Det är endast Justitiekanslern (JK) som har rätt att väcka åtal vid brott mot TF/YGL.
- Ensamansvaret. Endast en person kan ställas till ansvar för tryck- och yttrandefrihetsbrott. Det innebär att uppgiftslämnare, reportrar, fotografer och andra medverkan inte kan åtalas.
- Juryprövning. Tryck- och yttrandefrihetsmål prövas som regel med jurymedverkan. Friar juryn kan utslaget inte överklagas.
- Instruktion. I TF finns en särskild instruktion till främst JK och juryn om att beakta yttrandefrihetens betydelse och hellre fria än fälla.
- Anskaffarfrihet. Rätten att anskaffa uppgifter för publicering är extra stark för medier under TF/YGL.
- Personuppgiftlagen. PUL är inte tillämplig på medier som faller in under TF/YGL.

Skillnaden mellan att falla in under yttrandefrihetsgrundlagarna och få det skydd de ger och inte är stora.

Krav på utgivare

För att kunna utses till utgivare krävs att utgivaren är:

- minst 18 år,
- inte är försatt i konkurs,
- inte står under förmyndare och
- har sin hemvist, en adress, i Sverige.

När det gäller webbplatser, databaser, kräver Myndigheten för press, radio och tv också att utgivaren är svensk medborgare. Det innebär att en utländsk medborgare mycket väl skulle kunna vara utgivare för t.ex. den tryckta DN men inte utgivare för en webbplats av vad slag det vara må.

Dokumentationsskyldighet

När det gäller skrifter åligger det utgivaren att arkivera ett så kallat granskningsexemplar och sända pliktexemplar till ett antal bibliotek.

För publiceringar ur databaser på internet ska ett ”exemplar” sparas i minst sex månader från det att publiceringen togs bort. Det kräver att det finns backuper hos till exempel ett webbhotell. Backuperna ska visa hur databasen, webbsidan, såg ut vid varje enskilt tillfälle minst ett halvår tillbaka i tiden från det att den togs bort från webbplatsen.

För den som inte har utgivningsbevis finns inga skyldigheter att bevara kopior av webbsidorna.

Modererade eller omoderade kommentarer?

Det förekommer två former av kommentarsfält på webben.

Det är dels kommentarer som är godkända av utgivaren. Dessa yttranden och kommentarsfält är som det heter ”moderade. För dessa yttranden gäller yttrandefrihetsgrundlagarna fullt ut.

Men även ”omoderade” kommentarsfälten förekommer. För sådan kommentarsfält gäller inte yttrandefrihetsgrundlagarna och ansvaret faller i första hand på den som skrivit en kommentar om den innehåller brottsliga yttranden eller utgör ett upphovsrättsintrång.

Det är inte ovanligt att en webbplats som skyddas av yttrandefrihetsgrundlagarna innehåller såväl modererade som omoderade kommentarer. Även om en webbplats ger möjlighet för användarna att skriva direkt utan moderering faller inte grundlagsskyddet bort för övriga delar av webbplatsen.

Det är viktigt att det framgår för användarna vad som gäller för de olika kommentarsfälten

Modererade och icke modererade kommentarsfält bör vara tydligt åtskilda till exempel genom linjer eller annan grafisk markering.

Skyldighet att ta bort

Kommentarsfälten på webbplatser där användarna kan påverka innehållet utan utgivarens godkännande ställer krav på den som tillhandahåller webbplatsen att ta bort vissa yttranden.

Den som lämnar kommentarer som till exempel utgör förtal, hets mot folkgrupp kan dömas för det. Men den som driver en webbplats med omoderade kan bli ansvarig enligt lagen om elektroniska anslagstavlor om denna med uppsåt låter kommentarer som uppenbarligen är brottsliga ligga kvar eller inte har en tillräckligt aktiv efterhandskontroll och tar bort till exempel yttranden som utgör hets mot folkgrupp eller upphovsrättsintrång.

Etiskprövning

Periodiska skrifter med utgivningsbevis prövas alltid av PO (Allmänhetens Pressombudsmans) vid en anmälan av berörd. Prövningen sker också automatiskt av webbpubliceringar som görs av medlemmar i Sveriges Tidskrifter och Tidningsutgivarna.

Renodlade webbtidningar med utgivningsbevis kan frivilligt ansluta sig till det självsanerande systemet. Sveriges Tidskrifter, Journalistförbundet, Publicistklubben och Tidningsutgivarna är huvudmän för systemet.

I augusti 2016 fanns drygt 20 webbtidningar anslutna.

Information om anmälan:

<http://po.se/kontakt/ansluta-naettidning>

Anmälan görs på blankett:

http://po.se/images/stories/pdf/anslutning_till_det_presetiska_systemet-3.pdf

Nils Funcke
2016-08-27